

Eskilstuna
kommun

Hur kan man som kommun förebygga och upptäcka välfärdsbrottslighet?

Lena Törneskär, strateg mot välfärdsbrottslighet

November 2024

Goda hållbara möten

Vem är jag?

Strateg mot välfärdsbrottslighet sedan 1 jan 2024

- Statsvetare
- Bakgrund inom Polismyndigheten
- Tidigare FUT-utredare
- Uppvuxen i Skåne – som ni hör 😊

Några ord om kommunens brottsförebyggande arbete

- Sedan 1 juli 2023 har en ny lag som tydliggör kommunens ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Inkluderar bl.a. en lägesbild och en åtgärdsplan.
- I lägesbilden och åtgärdsplanen är fokus på fyra områden; stoppa skjutningar och grovt våld, stoppa nyrekrytering, trygga det offentliga rummet och bekämpa systemhotande brottslighet.
- I bekämpa systemhotande brottslighet ingår bl.a. välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan.
- BF-arbetet leds av säkerhetsenheten i nära dialog med social hållbarhet, KKK

Bakgrund till arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet

- Revisionsrapport 2021 om att arbetet med bedrägerier och oegentligheter har stort utvecklingsbehov.
- FUT-gruppens arbete har synliggjort stora brister.
- Förändring i lägesbilden under kort tid har satt fokus på frågan nationellt.
- Politiskt viktig fråga, S+M i majoritet och är överens
- Under 2024 har arbetet med myndighetsgemensamma insatser intensifierats

Vårt välfärdsbrottsarbete idag

- Välfärdsbrottsarbetet är prioriterat i kommunen
- Strategitjänst finns på kommunledningskontoret, sedan 1 januari 2024
- Arbetet bedrivs både strategiskt och operativt
- Engagerade chefer och medarbetare
- Välfärdsbrottsligheten är en del av samverkansöverenskommelsen
- Daglig samverkan med Lpo Eskilstuna
- Samarbete med andra kommuner och Region Sörmland
- Kommunikationsstrategi

Den kriminella ekonomin i Sverige

- Beräknas omsätta mellan 100-150 miljarder i Sverige årligen
- **Bedrägerier och välfärdsbrottslighet** utgör en majoritet av dessa pengar, som tex bidragsbrott, skattebrott, arbetslivskriminalitet, miljöbrott och olovlig andrahandsuthyrning.
- **Kriminella ekonomin** omsätter stora summor, vilket snedvrider konkurrensen i näringslivet, skadar förtroendet för samhällssystemen och påverkar samhällets ekonomi negativt.

Hur hänger alltihop?

Den problembild vi har med skjutvapenvåld och gängkriminalitet är toppen av ett isberg och drivs av underliggande faktorer.

Gängkriminalitet
Kriminella grupperingar

Skjutningar
Öppen narkotikahandel

Livsmedelsverksamheter
Massagesalonger
Biltvättar
Olovliga boenden
Bilverkstäder
Samlingslokaler
Frisörsalonger
Rökcaféer
Butiker
Avfallsverksamheter

Smuggel- och stöldgods
Illegala klubbar
Bidragsbrott
Människoexploatering
Penningtvätt
Livsmedelsfusk
Olagliga läkemedel
Människohandel
Folkbokföringsbrott
Felaktiga utbetalningar

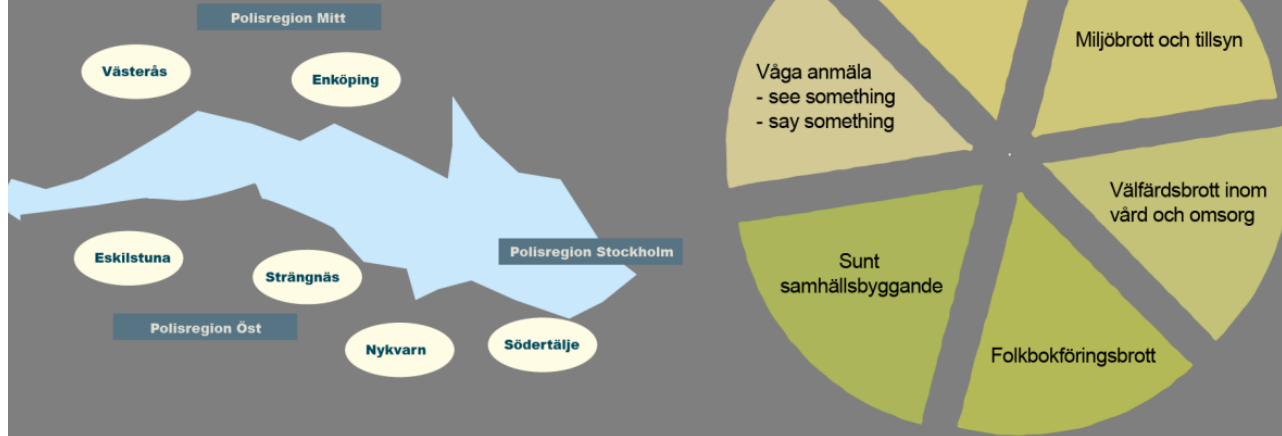
(Bild hämtad från Malmö stad)

Kommuners möjligheter att motverka välfärdsbrottslighet

- Kunskapshöja medarbetare inom särskilt riskfyllda verksamheter så att man vet man ska reagera på. **Välfärdsbrottslighet är en typ av upptäcktsbrottslighet!**
- Ta fram rutiner och riktlinjer som minimerar risken att bli utsatt för välfärdsbrottslighet och prioritera uppföljning samt avvikelshantering.
- Av särskild vikt vid välfärdsbrottslighet:
 - Kommunallagen
 - Kommuners brottsförebyggande ansvar mot brott
 - Lagen om underrättelseskyldighet
 - Bidragsbrottslagen
 - Felaktig folkbokföring
 - Miljöbalken, livsmedelslagen, LSO med mera

Samarbetet Lacus

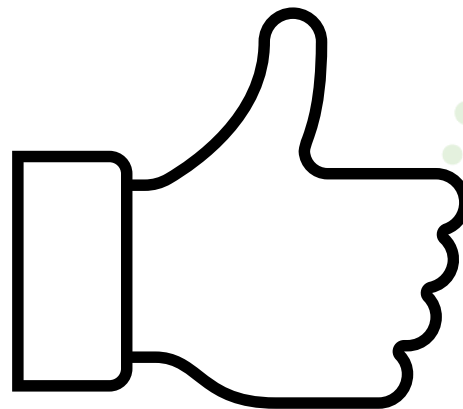
Mälarkommuner i samverkan mot organiserad brottslighet

+
näringslivskriminalitet
med fokus på
upphandling och
inköp
+ HVB-hem

Vad samarbetet LACUS har gett

- Gemensam målbild och styrning av våra sex kommundirektörer och NOA.
- Markant kunskapshöjning inom flertal förvaltningar som berörs av arbetsgruppen gällande organiserad brottslighet och välfärdsbrottslighet.
- Ett antal aktiviteter, däribland gemensamma metodstöd, föreläsningar, workshops, studiebesök, APT-material och informationsdelning mellan kommunerna

Den kommunala godisskålen

Alkoholtillstånd

Avfallshantering

Färdtjänst

LSS

Föreningsbidrag

Ekonomiskt
bistånd

Särskilda
boenden

Hemtjänst

Bygg- och
exploateringsverksamhet

Parkeringstillstånd

Hyreskontrakt

HVB-hem

Anhörig-
anställning

Bygglov

Markrättigheter

Privata
förskolor

Bostads-
anpassningsbidrag

Några exempel från Eskilstuna kommun

Undanhållit årsinkomst
på drygt 300 000 kr

Akuta matpengar
– veckan efter
utomlandsresa
och spel på
Casino

Tycker vården i
Sverige är för
dålig

Klipper och
klistrar i
bankkontoutdrag

Dubbla identiteter

Inköp av travhäst

Undanhåller arv –
köper båt och
datorer

Visar upp sin
fastighet på
Instagram –
aktuell sedan 1997

Åker till Grekland
på semester

Hur kan en kommun göra för att upptäcka välfärdsbrottslighet?

1. Politiskt förankring är A och O, där besluten är avgörande.
2. Börja med den "lägst hängande" frukten, där ekonomiskt bistånd och personlig assistans, föreningsbidrag och tillsynsverksamhet börja med.
3. Avsätt resurs som kan jobba riktat mot problematiken, öppet strategiskt och operativt.
4. Kommunicera resultaten internt och externt.
5. Viktigast: **säkerställ rättssäker myndighetsutövning!**
6. Satsa på myndighetssamverkan för att jobba brett mot den kriminella ekonomin tillsammans med Polisen och andra myndigheter.
7. Återkoppling till ledningsgrupper/politiken

BONUS!

- SÖK mellan Polisen och kommun
- Kommunikationsstrategi
- Internkontrollarbete
- Samarbete mellan kommuner, likt LACUS!

Kommun

Hot, utpressning och infiltratörer – så tar sig kriminella in i matbranschen

- Vid större mynd

polis

- Det a

mot v

INSATSEN

Myndighetskontroll

avslöjade omfattande brott och fusk bland före

Näringsliv | Eskilstuna kommun

1 036 följare

22 tim •

+ Följ

2024-06-01 Joakim Serrander Eskilstuna 11 84

Kommunen hittade fusk – på nästan varje besök: "Stort problem"

rer och förhindra

ats mot lokala
el i att utveckla

arbetet mot den organiserade brottsligheten och syftet var att försvåra för kriminella aktörer och förhindra osund konkurrens.

Samverkan mellan myndigheter – avgörande för att lyckas!

- En del av välfärdsbrottsligheten innefattar **arbetslivskriminalitet**, dvs olagliga arbetsvillkor, exploatering av arbetskraft, skatte- och bidragsbrott, illegal invandring och bedrägerier via falska fakturor mm.
- Ger ett tydligt signalvärde till både seriösa och oseriösa företag att osund konkurrens tas på allvar!

Lokal operativ samverkan (LOS)

- Lokala insatser, med kommunen (miljö, bygglov, räddningstjänst) tillsammans med Lpo Eskilstuna.

- Större myndighetsgemensamma insatser, med kommunen, Lpo Eskilstuna och Center mot arbetslivskriminalitet (AKC)

Myndighetsgemensamma insatser

Resultat under 2024:

- Två stora insatser, "Soldi" under vår resp. höst med LPO Eskilstuna och AKC.
- Brister i någon form på samtliga besökta objekt, alltifrån försäljning av felaktigt uppmärkta produkter, bristande säkerhetsrutiner, narkotikabrott, misstanke om häleri, brott mot vapenlagen, personer som vistas olagligt i landet, misstanke om svartarbete, olagliga transporter, brister i djurskydd, 500 kg beslagtagna livsmedel mm.

Hur kan man upptäcka arbetslivskriminalitet i en kommun?

- ✓ Inhämta listor från **Skatteverket** gällande folkbokförda personer på industrifastigheter

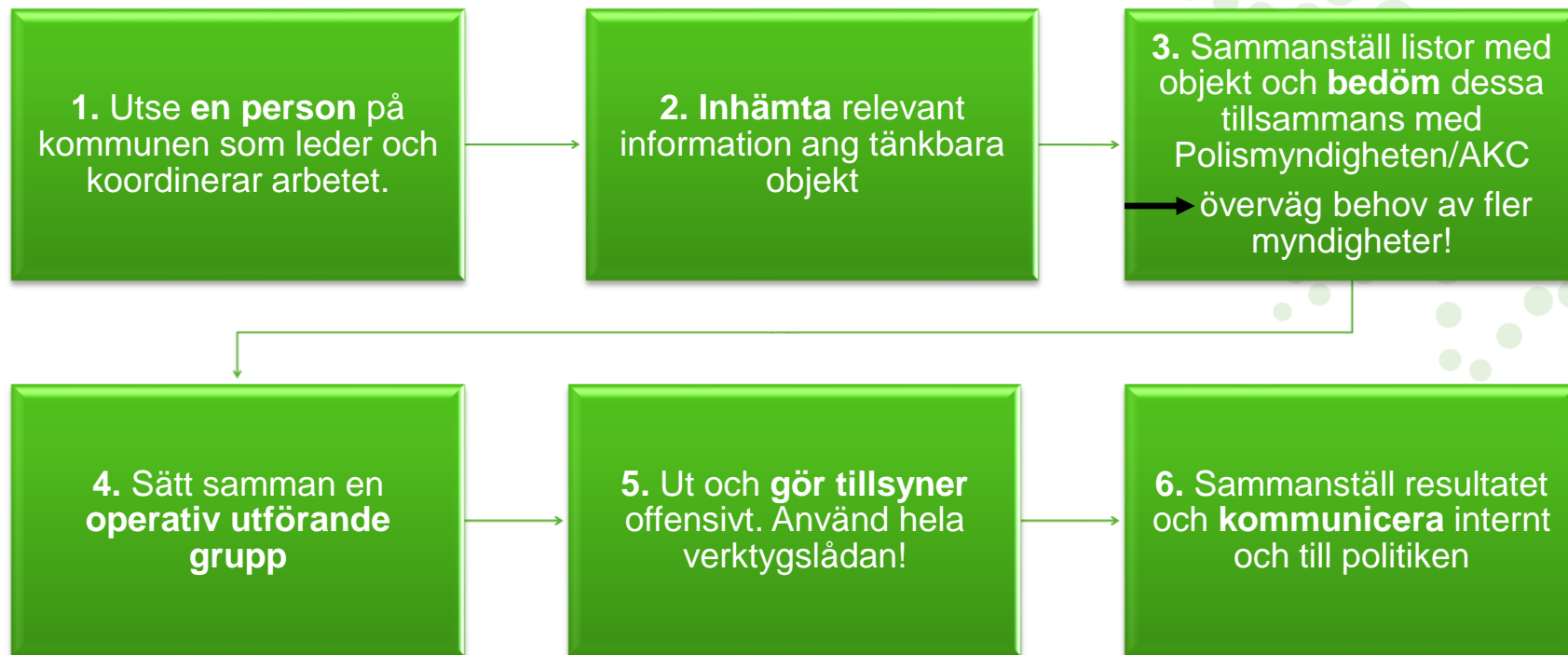
VIKTIGAST AV ALLT:
Få till en fungerade samverkan med lokalpolisområdet och Center mot arbetslivskriminalitet så ni tillsammans kan bedöma relevanta objekt!

Miljökontoret och RTJ.

...a kultur och
...rvaltningen
...a efter "udda"
...ar som de har
...om

...hör med **ekonomiskt**
...bistånd om
...arbetsplatser där det
...an finnas misstänkt
...vartarbetskraft

6 konkreta tips för att komma igång

Största utmaningarna

- Flertal förvaltning har en "kulturresta" att göra, från bara tillitsbaserat till balans mellan tillit och kontroll.
- Förvaltningar och bolagen har kommit olika långt i arbetet
- Okunskap gällande grundläggande lagstiftning tex OSL, felaktig folkbokföring
- Föråldrad lagstiftning – men förändringar på gång!
- Målkonflikt;
 - snabb/smidig service vs kontrollmoment
- Utmaningar i samverkan med Polisen, särskilt utredningsidan

Stö

- Vikti
- SKR
- BRÅ
- Polis

att del av

hjulet ige
ant stöd
obrottsm

, medverka i nätverk,
”sårbara staten” mfl.

Tack för mig!

- Hör gärna av er med synpunkter, frågor eller samarbete!
- Lena.torneskar@eskilstuna.se